

MÜLKİ İDAREDE YÖNETİŞİM UYGULAMALARI

Yönetimin tek taraflı olarak akması, hem problemlerin tespit edilmesi ve kaynakların verimli bir şekilde kullanılması hem de önceliklerin doğru belirlenmesi açısından makul bir durum olarak görülmektedir.

Kürşad ATAK
Alaca Kaymakamı

GİRİŞ

Mülki idare, ülke sınırlarında idari amaçlarla meydana getirilmiş il, ilçe gibi alt birimlerin, merkezi hükümetin temsilcileri eliyle yürütülmesi anlamına gelmektedir. Mülki idare amirliği ise taşra kamu yönetimini merkezi idare adına, yetki genişliği esasına dayanan yürüten meslek kumesidir. Mülki idare amirleri olarak görev yapan valiler ve kaymakamlar görevlerini yerine getirdikleri il ve ilçelerde genel yönetimden sorumludurlar.

Geleneksel yönetim anlayışının çözmekte zorlandığı siyasal, sosyal, toplumsal ve ekonomik sorunların ortaya çıkmasıyla yeni bir kamu yönetimi anlayışına ihtiyaç duyulmuştur. Kamu yönetiminde katılımın artırılması da küresel nitelik kazanmış ihtiyaç duyulan yeni kamu yönetimi anlayışının ilkelerinden biridir. Yönetime katılma olarak ifade edilen ilke, zamanla yeni bir boyut kazanarak, katılımdan çok aktörlü yönetim anlayışı olan yönetim anlayışına doğru bir değişim göstermiştir.

Mülki idare amirleri de görevleri ile ilgili sorumluluklarını yerine getirirken katılımcı ve ortaklaşa yönetim anlamına gelen bu vatandaş odaklı yönetim yaklaşımını, bu yaklaşımın çeşitli araçları ile fiilen uygulama fırsatı bulmaktadırlar. Ayrıca yönetim yaklaşımı mülki idarenin liderlik, iş birliği, koordinasyon, denetim kapasitesini güçlendirici bir özellik taşımaktadır.

1. YÖNETİŞİM

Dünyada meydana gelen siyasal, ekonomik, sosyal birtakım sorunlara geleneksel yönetim sisteminin çare olamaması, sorunları çözmekte zorlanması neticesinde yeni bir kamu yönetimi anlayışına ihtiyaç duyulmuştur.

Yönetimin tek taraflı olarak akması, hem problemlerin tespit edilmesi ve kaynakların verimli bir şekilde kullanılması hem de önceliklerin doğru belirlenmesi açısından makul bir durum olarak görülmemektedir. Bu doğrultuda yöneten ile yönetilen arasında sürekli bir iletişimin bulunduğu, tüm kararlarda kamu yararının kişi veya grup çıkarlarının önüne geçtiği anlayışa yeni kamu yönetimi anlayışı denilmektedir. Yeni kamu yönetimi anlayışı, demokratik değerlere daha çok önem veren, vatan-daşa hizmete odaklanan, kamu yararını amaç edinen, kamu çalışanları ile vatandaşlar arasında oluşturulacak istişare ve diyalog süreçlerini ön plana çıkaran bir anlayıştır (Ayhan, Önder, 2017: 23).

Dünyadaki gelişmeler ve süratle değişen ekonomik yapılar, daha hızlı ve etkili bir yönetim anlayışının ortaya çıkması gerekliliği, merkezden yönetilen ve merkezin verdiği emirlerle hareket eden bürokratik ve ağır işleyen kurumları ve kuruluşları yeni bir yönetim anlayışı arayışına yöneltmiştir. Bu yeni yönelişin ortaya çıkardığı idari yaklaşım yöneti-

şim diye isimlendirilmiştir (Yıldırım, 2014: 75). Yönetişim ile anlatılmak istenen, tek taraflı yönetim yerine, yöneten ile yönetilen arasında karşılıklı etkileşimi esas alan ve çift taraflı akışı sağlayan yönetim anlayışdır. Yani hem yönetenden yönetilene hem de yönetilenden yönetene karşılıklı işleyen, devamlı ve çok yönlü bir etkileşim söz konusudur. Bu durum yönetim otoritesinin tek yönlü işleyen yapısını köklü bir değişime uğratmaktadır. Yönetişim, devletin kapasitesini yeniden belirlemek, devletin vatandaşlarına sunduğu kamu hizmetlerine çok aktörlü ve çözüm odaklı uygulamalarla katılımcı bir eksende yaklaşmak amacıyla kamu yönetiminin etkinliğini arttırmaya yönelik yeni yönetim yaklaşımlarından biridir.

Yönetişim yukarıda bahsedilen yönetimde yeni ortakların, paydaşların bulunmasının gerekliliğini belirtmesinin yanında ayrıca yönetime yeni anlayış da getirmiştir. Bu yeni anlayışa göre yönetim, merkezden kararların alındığı ve hiyerarşik bir yapı olmanın aksine, çok paydaşla, çok aktörlü, merkezi olmayan, daha esnek yapıda, kendisi merkezden karar alma yerine kendi dışındaki aktörlerin karar alma süreçlerinde bulunmasına olanak sağlayan bir yönetim anlayışını ifade etmektedir. Yani bu yaklaşımla yönetim, yalnız seçilerek gelmiş kişi veya grupların yaptıkları bir eylem değil, meslek örgütleri, odalar, sendikalar, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, özel işletmeler ve gayri resmi çeşitli toplumsal grupların süreçlere dâhil olduğu çok aktörlü bir ortaklık modelidir.

Kamu hizmetlerine farklı kesimlerin dâhil olmaları beş temel konuda etkili sonuçlar alınmasına katkı sağlamıştır. Bunlar iletişim, danışma, halkla birlikte hizmet sunma, bazı konularda halka yetki verme ve hizmetlerin kalitesinin hizmetlerden yararlanılanlar tarafından denetlen-

mesi olarak ifade edilebilir (Öztürk, Coşkun, 2000: 155-156). Mülki idare amirleri de yeni kamu yönetimi anlayışında kendisine yer edinen vatandaş odaklı yönetim yaklaşımını yönetişimin çeşitli araçlarını kullanarak görev yaptıkları yerlerde uygulamaktadırlar. Aşağıda mülki idare amirlerince kullanılan çeşitli yönetim araçlarından bahsedilecektir.

2. MÜLKİ İDARE AMİRLERİNCE YARARLANILAN YÖNETİŞİM ARAÇLARI

2.1. Halk Günleri

Bazı valiler ve kaymakamlarca haftanın veya ayın belirli günlerince uygulamaya konulan halk günleri ile halk, sorunlarını, isteklerini ve beklentilerini il veya ilçenin en yüksek kamu otoritesine iletme şansını bulmaktadırlar. Halk günleri sayesinde vatandaşlar sıkıntılarını doğrudan ve daha rahat anlatma olanaklarına ulaşır ve böylece sunulan hizmetlerin kalitesi ve verimi artırılarak vatandaşlara ulaşımı sağlanmaktadır.

2.2. Muhtar Toplantıları/Halk Toplantıları/Güvenlik Toplantıları/ Ekonomik Toplantılar

Seçilerek göreve gelen muhtarlar, sorumluluk, ast üst ilişkisi ve denetimi açısından mülki idare amirlerine bağlıdır. Yetki ve sorumluluk bakımından mülki idare amirlerine bağlı olan muhtarlar merkezi yönetimin yardımcı bir kuruluşudur. Muhtarlık yaptıkları seçim çevrelerinde tabana en yakın birim sorumlusu olan muhtarların yönetime katılmaları yönetişimin hızlanması adına önemli bir gelişmedir. Bunu göz önünde bulunduran vali ve kaymakamlar İçişleri Bakanlığı genelgesi ile de en az ayda bir kez muhtarlar ile toplantılar yapmaktadırlar. Aynı şekilde yine İçişleri Bakanlığının genelgesi uyarınca mülki idare

amirleri halk toplantıları, güvenlik toplantıları ve ekonomik toplantılar da yapmaktadırlar. Bu toplantılarda alınan kararların mülki idare amirlerince istişare, müzakere sonucunda alınması yönetim uygulaması olarak önemlidir.

2.3. Dilekçe Hakkı/Bilgi Edinme Hakkı /Açık Kapı

Bireyin ve sivil toplumun güçlendirilmesi kamu yönetiminin daha işler hale getirilmesini hedefleyen yönetim reformlarından bazıları Dilekçe Hakkı, Bilgi Edinme Hakkı ve Açık Kapı uygulamasıdır.

Önemli bir bilgilendirme kaynağı olan dilekçeler ülkemizde Anayasal bir hak olarak düzenlenmiştir. Bireysel çıkarların korunması fırsatı dilekçe ile sağlanırken, kamusal sorunlar ve kamusal çıkarların korunması amacıyla son yıllarda çeşitli yasalarda bireysel başvuru hakkı da getirilmiştir. Dilekçe yoluyla yönetime katılma, maliyetsiz ve basit olması sebepleriyle, vatandaşların en çok kullandığı yöntemlerin başında gelmektedir (Duman, 2006: 96).

Bilgi edinme hakkı ve bilgiye ulaşım özgürlük fırsatının kamu yönetimi sistemine girmesi ve kanuni düzenlemelerle ülkelerde güvence altına alınması demokrasinin yükselişe geçmesi nedeniyledir. Bilgi edinmeyi kolaylaştıran şeffaflık, demokrasinin en temel konularından birisidir ve yönetimin önemli bir unsurudur (Güler, Yılmaz, 2019: 362).

Yönetim ile bir yandan kamu hizmetlerinin çeşitliliği, ulaşılabilirliği ve etkinliği artırılırken diğer yandan bireylerin yönetime talep, istek, öneri ve şikâyetlerini iletme ihtiyaçlarını karşılayacak hak arama mekanizmalarının oluşturulmasına önem verilmiştir. Açık Kapı uygulaması ise İçişleri Bakanlığının; valilik ve kaymakamlıklara yapılan başvurulara ilişkin iş ve işlemlerin hızlı ve

Yönetim ile bir yandan kamu hizmetlerinin çeşitliliği, ulaşılabilirliği ve etkinliği artırılırken diğer yandan bireylerin yönetime talep, istek, öneri ve şikâyetlerini iletme ihtiyaçlarını karşılayacak hak arama mekanizmalarının oluşturulmasına önem verilmiştir.

etkin bir şekilde sonuçlandırılmasını temin etmek, sunulan hizmetlerde vatandaş memnuniyetini arttırmak, talep ve beklentilerin analiz ve raporlamalarının yapılarak, oluşturulacak yeni yönetim politikalarına ve hizmet sunum tekniklerine esas olmak üzere anlamlı veriler haline getirilmesini sağlamak amacıyla meydana getirilen bir halkla ilişkiler uygulamasıdır (Açık Kapı Kuruluş, Çalışma, Usul ve Esasları Yönergesi). Açık Kapı Uygulamasının CİMER'den farkı, İçişleri Bakanlığının bir uygulaması olmasıdır. CİMER uygulaması yerelden merkezi yönetime uzanan çok daha kapsayıcı bir proje olarak işlev görürken Açık Kapı uygulamasının en yetkili kullanıcısı mülki idare amiri olan, il kapsamında planlanan bir proje olduğu görülmektedir.

Geçmişin halktan kopuk, buyurgan devlet anlayışının yerine hizmetkâr devlet anlayışının gelmesi sürecinde halkın sesini dinleyecek, halka kendisini değerli hissettirecek hak

arama ve şikâyet mekanizmalarının altyapısını teşkil edecek yasal ve yapısal düzenlemeler olarak mülki idare amirlerince de yararlanılan bu uygulamalar yönetim açısından son derece önemlidir.

2.4. Sosyal Medya Kullanımı

Sosyal medya araçları basit, hızlı ve az maliyetli bir iletişim yöntemi olması sebepleriyle yönetim için iyi bir kaynaklardır ve mülki idare amirleri tarafından halka hizmet ve bilgi sunumunda öncelikli olarak tercih edilen medya araçları haline gelmişlerdir. Toplumun düşünce, ihtiyaç ve beklentilerini sosyal ağlar üzerinden alabilmek, halkın nabzını daha kolay tutabilmek ve bu sayede daha hızlı ve etkili çözümler üretmek yönetim için sosyal medyanın kullanımının gerekliliğini göstermektedir (Arslan, 2017: 26). Günümüzde yönetim uygulama aracı olarak sosyal medya mülki idare amirlerince yaygın olarak kullanılmaktadır.

2.5. Kent Konseyleri

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesinde, "Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kent hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır" şeklinde ifade edilmektedir. Yine Kent Konseyi Yönetmeliğinde ise kent konseyi "Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşerilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kent kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı ve çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ve yönetim mekanizmaları" olarak tanımlanmış ve

konseyin üyeleri şöyle sıralanmıştır: Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi, belediye başkanı veya temsilcisi, sayısı 10' u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30' unu geçmemek ve 20' den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri, beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri, üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri, Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi. Kent konseyi, katılımcıların karşılıklı etkileşim içinde, birbirlerinden öğrenerek, kendini geliştirmesi ve yenilemesini olanaklı kılan bir ortam sağlamayı amaçlamaktadır. Bu etkileşimin, bir yandan Kent Konseyi'nin kolaylaştırıcı ortakları olan yerel yönetimler ve kamu kuruluşlarıncaya yönetim anlayışının içselleştirilmesini ve Konsey'in karar ve çıktılarının kent yönetimine yansımaları gerektirirken, diğer yandan da sivil toplum ortaklarının, geliştirilen eylem önerilerinin ve öncelikli projelerin uygulanmasında sorumluluk almalarına ilişkin kapasitelerini arttırmalarını gerektirmektedir (Emrealp, 2005: 75).

5393 Sayılı Belediye Kanunu ve Kent Konseyi Yönetmeliği'nde belirtilen ifadeler dikkate alındığında, kent konseylerinin kent yönetimlerinde yerel demokratik yönetim ilkesinin uygulamaya geçirilebilmesi adına önemli görevler üstlendiği ifade edilebilmektedir. Kent konseyleri, kent ile alakalı olan hemen her konuda

mülki idare amirlerinin başında olduğu çok farklı aktörleri bir araya getirerek ortak bir aklın ortaya çıkmasında ve çözümsel sonuçların üretilmesinde eylemsel bir fonksiyon üstlenen ve yerel yönetim ilkesini kavramsal boyuttan işlevsel boyuta geçiren bir görev üstlenmektedir.

2.6. Kalkınma Ajansları

Bölgesel kalkınmada oldukça önemli ve öncü bir rol üstlenen Kalkınma Ajansları dönem valilerinin başkanlığında bir bölgesel yönetim kurumu olarak oluşturulmuştur. Ajansların en önemli görevleri bölgesel düzeyde ekonomik girişimleri desteklemek, böylece ekonomik kalkınmada öncü ve teşvik edici bir rol üstlenmektir. Böyle bir modelin oluşturulma nedeni farklı aktörleri belirli bir bölgede bir araya getirerek kalkınması için bir etki meydana getirilmesinin amaçlanmasıdır. Ajans bir ilin çevresini kapsıyorsa o ilin valisi, birkaç ili kapsıyorsa valilerden birisi, kalkınma ajansı yönetim kurulu başkanlığını yürütmektedir.

2.7. E-Devlet Sistemleri

Günümüzde yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişim süreci, yönetim kavramının içinde bulunduğu küresel dünyaya göre yeniden tanımlanmasını gerekli kılmıştır. İnternet, farklı ulusları elektronik ortamda bir araya getiren karışık ve karmaşık bir süreç olarak vatandaş odaklı bir yönetimi sağlamada en önemli bir araç haline gelmiştir. Özellikle, yeni kamu yönetimi anlayışının ileri sürdüğü siyasal alanla idarî alanın ayrışması hususu ile yönetimin teknik bir olgu olarak ele alınması yönetim modeliyle daha da derinlik kazanmaktadır (Güzelsarı, 2004: 129).

Devlet kurumlarına ilişkin tüm bilgi ve belgeler internet ortamından erişilebilecek tek bir veri bankasına aktarılarak vatandaşların hizmetine sunulmaktadır. Böylece yönetim yö-

netilen ilişkilerinde bir denge kurma arayışını simgeleyen yönetimde açıklık kolaylıkla temin edilmektedir. Demokratik bir yönetim yapısının oluşturulabilmesi için gerekli olan zemini oluşturan ve şeffaflık, hesap verebilirlik, tutarlılık, adillik, etkililik, sorumluluk ve katılımcılık şeklinde sıraladığımız iyi yönetim ilkeleri, e-devlet sistemlerini dolayısıyla e-yönetimi gerekli kılmaktadır. Mülki idare amirlerince de hizmet sunumunda yararlanılan E-Devlet sistemleri bu sayılan ilkelerden şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkililik ilkeleri ile doğrudan bağlantılıdır.

SONUÇ

Geleneksel yönetim anlayışının çözmekte zorlandığı siyasal, toplumsal, ekonomik ve sosyal sorunların ortaya çıkması ile birlikte kamu yönetiminde yaşanan hızlı değişimin ve gelişimin hem Türk Kamu Yönetimini hem de onun ana unsuru olarak kabul edeceğimiz mülki idare amirlerini derinden etkilemesi kaçınılmazdır. Hem hukuk devleti anlayışının yerleştirilmesi hem de kamu yönetiminin günümüzdeki arzu edilen seviyelerine ulaşması bakımından yönetim geleneğimizin ana öğelerinden biri olan mülki yönetim sistemine ve mülki idare amirlerine önemli görevler düşmektedir. Mülki idare amirleri olarak vali ve kaymakamlar il ve ilçelerde kamusal karar mekanizmalarının başında bulunmaktadır. Ülkemiz taşra yönetiminde yönetim fonksiyonlarından koordinasyon ve denetimi sağlayabilecek kamu görevlileri vali ve kaymakamlar yani mülki idare amirleridirler.

Türk idare yapısı içerisinde konumundan dolayı mülki idare amirleri reformların il ve ilçe düzeyinde etkili olarak uygulanmasında öncü bir role sahiptirler. Dolayısıyla yönetim reformlarının il ve ilçelerde başarıyla uygulanmaları bir ölçüde mülki idare

amirlerinin bu yeni rollerine uyum sağlamalarından geçmektedir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı ile ortaya çıkan yönetim kapsamında; mülki idare amirleri görev ve sorumluluk alanlarında yönetime ilişkin fonksiyonlarını yalnızca resmi hiyerarşi ve görevliler eliyle değil, geniş bir çerçevede özel sektör, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar gibi toplumun geniş kesimi ile paylaşarak ifa etmektedirler.

Yeni kamu yönetimi ve yönetim yaklaşimleri başta sivil toplum kuruluşları olmak üzere yönetme sürecindeki politika ağlarındaki aktörlerin artmasına yol açmıştır. Bu kapsamda mülki idare amirlerine de pek çok mevzuatta görev ve sorumluluk verilmiştir. Mülki idare amirleri çok sayıda kurul ve komisyona başkanlık etmektedirler. Bu gelişmeler de merkezi idarelerin il ve ilçelerdeki temsilcileri olan mülki idare amirlerinin liderlik, koordinasyon ve denetim özelliklerini ön plana çıkarmaktadır.

Yine yeni kamu yönetimi anlayışı ve yönetim çerçevesinde ülkemizde şeffaflığı, hesap verebilirliği, katılımcılığı amaçlayan birçok yasal düzenlemelerin yapıldığı da görülmektedir. Bu yasal düzenlemeleri

Türk kamu yönetiminde il ve ilçe düzeyinde yönetim anlayışının hayata geçirilmesinde önemli bir adım olarak saymak mümkündür.

Türkiye’de özellikle çıkan kanunlarda sivil toplum örgütlerinin kurum ve kuruluşların karar mekanizmalarında yer almaları demokrasisi etkin kamu yönetimi anlayışının yerleşmesi açısından son derece önemlidir. Sivil toplum kuruluşlarının yönetim karar alma mekanizmasına katılımı bağlamında başkanlığını mülki idare amirlerinin yaptığı sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına sivil toplum örgütlerinin katılımı sağlanmıştır. Yine insan hakları kurulları bağlamında da sivil katılım güçlendirilmiş sivil toplum örgütleri temsilcilerinin sayıları arttırılmıştır. Sivil toplum örgütlerinin karar mekanizmalarına katılımı mülki idare amirlerinin demokratik anlamda da güçlü bir aktör konumuna gelmelerini sağlamıştır. Bu kapsamda halk günleri, dilekçe hakkı, bilgi edinme hakkı, Açık Kapı Uygulamaları, sosyal medya kullanımı, kent konseyleri ve e-devlet uygulamaları mülki idare amirlerince kullanılan önemli yönetim araçlarıdır. Ayrıca İçişleri Bakanlığı genelgeleri ile yapılan ekonomik toplantılar, halk toplantıları, muhtar toplantıları ve güvenlik toplantıları birçok kesimi yönetimde karar alma mekanizması-

na dâhil etmeleri sebepleriyle mülki idare amirlerinin uyguladığı yönetim araçlarına örnek olarak sunulabilir. Yine dönem valilerinin başkanlık ettiği kalkınma ajansları da kuruluş amacı doğrultusunda kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte daha etkin, daha verimli bölgesel düzeyde kalkınmayı teşvik etmektedirler. Valiler bu yol ile bölgenin ekonomik kalkınmasında lider rol almakta, yönetim kurullarında bulunan diğer sivil toplum kuruluşlarıyla katılımcı, ortaklaşa bir yönetim göstermektedirler.

Mülki idare amirleri, bir taraftan kamu sektörü, bir taraftan özel sektör, bir taraftan sivil toplum kuruluşları ile görevli ve sorumlu olduğu alanda daha etkili, daha süratli daha verimli ve daha paylaşımcı bir anlayış içerisinde hem yönetmekte hem imkânlar yaratmakta hem de yatırımlar yapmaktadırlar. Bu manada mülki idare amirleri toplumsal sorunları çözmek için kamu, özel ve gönüllü birimler arasında bir nevi katalizör rolü yerine getirmektedirler.

Sonuç olarak yönetim gibi yönetim sistemini etkileyen iç ve dış faktörler ile bu alandaki yeni gelişmeler mülki idare amirlerince özümsemiş ve kendilerinin yönetim kapasitelerini güçlendirmiştir.

KAYNAKÇA

- Arslan, Ş. (2017) “Türkiye’de Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri: Adana Örneği” Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş
- Ayhan, Emrah, Önder Murat (2017) “Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı: Yönetişime Açılan Bir Kapı”, *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 3(2), 19-48
- Duman, F., (2006) “Belediyelerde Yönetişim ve Müşteri-Vatandaş Odaklılık Tartışmaları”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas

- Emrealp, Sadun (2005) *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Ek Kitabı*, İstanbul: IULAMEWA) Yayını, 2. Baskı, İstanbul
- Güler Tahsin, Yılmaz Abdullah, (2019) “Bir Yönetişim Reformu Olarak Devletin Gülen Yüzü: ‘Açık Kapı’ Uygulaması”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 359-374
- Güzelsarı, Selime (2004) “Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları” Kamu Yönetimi-Gelişimi ve Güncel Sorunlar (Der. Kemal ÖKTEM, Uğur Ömürgönlüsen), Ankara: İmaj Yayınevi

- Öztürk, Namık Kemal, Coşkun Bayram (2000) “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma ve Kamu Hizmetlerinde Kalite: Etiksel Bir Bakış”, *Türk İdare Dergisi*, 72(426), 145-161
- Yıldırım, Arzu, (2014) “Türkiye’de Yerel Yönetişimin Uygulanabilirliği ve Yerel Gündem 21 Örneği Üzerine Bir İnceleme”, *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, s.75 Kent Konseyi Yönetmeliği
- Açık Kapı Kurulu, Çalışma, Usul ve Esasları Yönergesi